

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

مذاهب فقهی

Fiqh Religions

مقطع کارشناسی ارشد ناپيوسته

گروه علوم حوزوی

پیشنهادی دانشگاه غیردولتی - غیرانتفاعی ادیان و مذاهب

بیت

نام رشته: مذاهب فقهی
عنوان گرایش: -
گروه: علوم حوزوی
کار گروه تخصصی: فلسفه و حکمت متعالیه
دوره تحصیلی: کارشناسی ارشد ناپیوسته
نوع مصوبه: بازنگری
پیشنهادی: دانشگاه غیرانتفاعی - غیر دولتی ادیان و مذاهب
تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۶/۰۲

برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مذاهب فقهی، در جلسه شماره ۱۵ تاریخ ۱۴۰۰/۰۶/۰۲ گروه علوم حوزوی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو - این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته مذاهب فقهی مصوب تاریخ ۹۶/۰۲/۲۸ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود.

ماده سه - این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه علوم حوزوی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار - این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمد رضا آهنجیان
دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

دانشگاه ادیان و مذاهب

برنامه درسی رشته

مذاهب فقهی

FIQH RELIGIONS

مقطع کارشناسی ارشد

تهیه کنندگان:

امضا

عضو هیات علمی دانشگاه ادیان و مذاهب

دکتر رضا اسلام

امضا

عضو هیات علمی دانشگاه تهران

دکتر محمد رسول آقمان

امضا

عضو هیات علمی دانشگاه مذاهب اسلامی

دکتر عبدالصمد علی آباری

طرح بازنگری... برآمدگی *

طرح بازنگری... برآمدگی *

جدول تغییرات

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
۱.	عقاید امامیه	تاریخ عقاید امامیه
۲.	اصول فقه مقارن ۱	مقدماتی در اصول فقه مقارن
۳.	فقه ظاهری و اباضی	فقه زیدی و اباضی
۴.	تاریخ زیدیه و اسماعیلیه	فقه زیدی و اباضی
۵.	فقه ادیان	حذف درس
۶.	فقه سلفی	حذف درس

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

دین از شریف‌ترین موضوعاتی است که اندیشه بشری در طول تاریخ بدان پرداخته و هیچ‌گاه ساحت زندگی بشر از دغدغه دین و لوازم آن خالی نبوده است. تنوع گرایش‌های دینی، ابناء بشر و گوناگونی آداب و شعائر و نسک دینی حیرت‌انگیز و تماشایی است.

شناخت علمی، حق‌طلبانه و آزاداندیشانه و در عین حال همدلانه و نقادانه دیگر مذاهب، هم ما را با گستره دین و تأثیر و نفوذ آن در زندگی بشر آشنا می‌کند و هم ابزارهای مقابله با معنویت‌گریزی و ایمان‌ستیزی را که آفت دوران ما است، در اختیار می‌نهد و راهی برای همکاری همه متألهان در دفع و رفع الحاد فراهم می‌آورد.

از منظری دیگر شناخت سایر مذاهب به غنای معرفت ما از مذهب خودمان مدد می‌رساند. از این راه می‌توانیم نقاط قوت و ضعف فرهنگی مذهبی خودمان را بهتر بشناسیم، به آسیب‌شناسی ایمانمان دست یابیم و مذهب خود را در آینه تحولات دیگر مذاهب ببینیم و در تصفیه و تهذیب دستاوردهای مذهبی خودمان بکوشیم.

با این همه برکات که بر چنین مطالعاتی مترتب می‌شود تاکنون در کشور ما فعالیت جامع و سازمان‌یافته‌ای برای شناخت عمیق مذاهب فقهی کمتر صورت گرفته است و مراکز علمی حوزوی و دانشگاهی گذرا به آن پرداخته‌اند. از این رو مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی غیر دولتی ادیان و مذاهب با هدف برآوردن این نیاز اساسی به تأسیس رشته دانشگاهی مذاهب فقهی در مقطع کارشناسی ارشد اقدام کرده است.

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

دوره کارشناسی ارشد در رشته مذاهب فقهی یک دوره کامل آموزشی مطابق با ضوابط و مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری است که به موضوع فرق و مذاهب فقهی یعنی مذاهب جعفری، زیدی، اباضی، حنفی، شافعی، مالکی و حنبلی می‌پردازد.

مهم‌ترین اهداف این دوره عبارت است از:

- الف) زمینه‌سازی برای پرورش و آموزش دانشوران و محققان صاحب‌نظر در ابعاد مختلف فرق و مذاهب فقهی.
- ب) تأمین کادر علمی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور در زمینه فرق و مذاهب فقهی.
- ج) پی‌ریزی زمینه تأسیس رشته‌های تخصصی فرق و مذاهب فقهی در مقطع دکترا.
- د) زمینه‌سازی برای تربیت نیروی انسانی آگاه به فرق و مذاهب فقهی در جهت برقراری ارتباط و گفتگو با اندیشمندان و پیروان آنها.

ه) زمینه‌سازی برای تربیت نیروی انسانی آگاه به فرق و مذاهب فقهی به منظور حضور در مراکز و سازمان‌های فرهنگی، علمی و تبلیغی داخل و خارج کشور.

پ) ضرورت و اهمیت

از آن جا که فقه و مقررات شرعی بخش مهمی از تعالیم دینی مسلمانان است و فقها نقش چشمگیر و مؤثر در حیات فردی و اجتماعی مردم داشته و در تحولات سیاسی گاه در جایگاه رهبران متنفذ بوده‌اند، شایسته است مطالعات تخصصی پیرامون دانش فقه و مبانی و منابع آن تعمیق و گسترش یابد. این مطالعات بدون توجه به تاریخ تحولات و تعامل علمی ارباب فقه و اصول و دانش‌های وابسته به فقه همچون رجال و حدیث میسر نیست. لذا علاقمندان به فقه می‌توانند با آشنایی با مجموعه آراء و اقوال مذاهب فقهی و نوع ادله از ابتکارات علمی و نوآوری‌های موجود در هر مذهب فقهی استفاده کنند و روند تکاملی علم فقه را تسریع بخشند.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱) - توزیع واحدها

تعداد واحد	نوع دروس
۶	دروس جبرانی
۲۰	دروس تخصصی
۸	دروس اختیاری
۴	پایان‌نامه
۳۲	جمع

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
توانمندی آشنایی با تاریخچه علم اصول و مناهج آن در میان مذاهب فقهی	اصول فقه مقارن
توانمندی شناخت مبانی اعتبار سنجی حدیث	مبانی حدیث از دیدگاه مذاهب فقهی
مهارت شناخت مهم‌ترین قواعد کلی فقهی در مذاهب فقهی	قواعد فقهی مقارن
مهارت آشنایی با پیدایش و تطورات فقهی و منهج اجتهادی مذاهب و مسائل مستحدثه فقهی	فقه مقارن، فقه امامیه، فقه ظاهری و اباضی، فقه زیدیه و اسماعیلیه، فقه حنفی، فقه شافعی، فقه حنبلی، تاریخ مذاهب فقهی
مهارت نسبی در استفاده از متون انگلیسی و عربی ادیان و مذاهب	زبان انگلیسی تخصصی، زبان عربی تخصصی
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	دروس مرتبط
آشنایی با روش‌های تحقیق در عرصه مراحل تحقیق، فرضیه‌سازی، طرح تحقیق و نگارش مقاله و پایان‌نامه	روش تحقیق

ج) شرایط و ضوابط ورود به دور

۱. دارا بودن دانشنامه کارشناسی از موسسات آموزشی که مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باشد.
۲. مجاز شدن به انتخاب رشته در آزمون سراسری و اعلام از سوی سازمان سنجش.
۳. پذیرفته شدن در آزمون و مصاحبه علمی و عمومی دانشگاه.

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس جبرانی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات	
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی
۱.	روش تحقیق	۲	✓			۳۲	
۲.	تاریخ مذاهب کلامی	۲	✓			۳۲	
۳.	تاریخ عقائد امامیه	۲	✓			۳۲	
۴.	آشنایی با ادیان	۲	✓			۳۲	
۵.	زبان عربی تخصصی	۲	✓			۳۲	
۶.	مقدماتی در اصول فقه مقارن	۲	✓			۳۲	

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
	عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
		۳۲			✓	۲	فقه امامیه	۱.
		۳۲			✓	۲	اصول فقه مقارن	۲.
		۳۲			✓	۲	مبانی حدیث از دیدگاه مذاهب فقهی	۳.
		۳۲			✓	۲	قواعد فقهی مقارن	۴.
		۳۲			✓	۲	فقه زیدی و اباضی	۵.
		۳۲			✓	۲	فقه حنفی	۶.
		۳۲			✓	۲	فقه شافعی	۷.
		۳۲			✓	۲	فقه حنبلی	۸.
		۳۲			✓	۲	تاریخ مذاهب فقهی	۹.
		۳۲			✓	۲	فقه مقارن ۱	۱۰.

جدول (۴) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
	نظری	عملی	نظری - عملی	عملی	نظری			
	۳۲				✓	۲	فلسفه فقه	۱.
	۳۲				✓	۲	آیات الاحکام	۲.
	۳۲				✓	۲	فقه مالکی	۳.
فقه مقارن ۱	۳۲				✓	۲	فقه مقارن ۲	۴.
	۳۲				✓	۲	بررسی کلیات علم رجال	۵.

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

عنوان درس به فارسی:		روش تحقیق	
عنوان درس به انگلیسی:		Research method	
نوع درس و واحد			
■ جبرانی	■ نظری		
			دروس پیش نیاز:
			دروس هم نیاز:
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

اهداف کلی:

آشنایی با شیوه های نگارش و روش های تحقیق در این عرصه (بیان نقاط قوت و ضعف روش های متداول، آگاهی از روش های متناسب با موضوعات مختلف در مذاهب)، آشنایی با مراحل تحقیق، فرضیه سازی، طرح تحقیق و نگارش مقاله و پایان نامه (با توجه به روش تحقیق در مذاهب فقهی)

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. تنقیح موضوع یا مسئله برای تحقیق
۲. فرضیه ها و پیش فرض های هر موضوع
۳. طرح تحقیق
۴. پاراگراف نویسی
۵. پیشینه تحقیق
۶. فیش نویسی
۷. تدوین مقاله و رساله
۸. معرفی روش ها، رویکردها و رهیافت های معمولی در مطالعات مذاهب شناسان
۹. شیوه آدرس دهی
۱۰. منابع دست اول

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. روش تحقیق با تاکید بر علوم اسلامی، جعفر نکونام

۲. راهنمای نگارش پژوهش دانشگاهی، سعید عدالت نژاد

۳. روش های تحقیق در علوم انسانی، عزت الله نادری و مریم نراقی

4. *Methodology of the Study of Religion*, Mircea Eliade.

5. *Approaches to the Study of Religion*, ed. by Peter Connolly.

تاریخ مذاهب کلامی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of theological denominations	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ■	جبرانی ■	دروس پیش نیاز:
		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تاریخ پیدایش مذاهب کلامی شیعه و اهل سنت، علل و عوامل فرقه گرایی و مهم ترین منابع این علم، آشنایی با تاریخ، عقاید و بزرگان فرقه های این دو مذهب.

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. بررسی مفهوم تشیع و تاریخ پیدایش آن، اسباب افتراق در میان شیعه، مقومات اندیشه امامیه (اثنی عشریه)، متکلمین امامیه و مهمترین کتب آنها
۲. تاریخ و عقاید کیسانیه، زیدیه، اسماعیلیه، واقفیه، نصیری، اباضیه، مرجئه، قدریه، معتزله، اشاعره، ماتریدیه، اصحاب حدیث، وهابیت

۳. وضعیت مذاهب اسلامی در عصر حاضر

۴. اهل حق، شیخیه، بابیه و بهائیت در ایران

۷. ابن تیمیه و عقاید جدید، مخالفان و موافقان او

۸. شکل گیری سلفیه، وهابیت و سلفیه جهادی

۹. اصحاب حدیث هند و ظهور شاه ولی الله دهلوی، دیوبندیه و بریلویه در شبه قاره هند

۱۰. قادیانیه و احمدیه، دیدگاه مسلمانان نسبت به قادیانیه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آشنایی با فرق تسنن، جمعی از نویسندگان

۲. آشنایی با فرق تشیع، جمعی از نویسندگان
۳. تاریخ مذاهب اسلامی، محمد ابوزهره
۴. فرق و مذاهب کلامی، ربانی گلپایگانی
۵. جریان شناسی سلفی گری معاصر، جمعی از نویسندگان

تاریخ عقاید امامیه		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		عنوان درس به انگلیسی: Doctrine of Imamiyyah
نظری ■	جبرانی ■	دروس پیش نیاز:
		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

بررسی و تحلیل تاریخ و چگونگی شکل گیری شیعه امامیه، اندیشمندان و اندیشه های آنان و با تاکید بر شبهات اهل سنت به شیعه و پاسخ شیعیان به آنها.

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. آرای اعتقادی اصحاب ائمه پیرامون توحید و امامت
۲. قرن چهارم و پنجم و شکل گیری کلام شیعه و ظهور متکلمان شیعه
۳. مکتب قم و بغداد، مکتب اصفهان
۴. گرایش های حدیثی و کلامی قرن ششم
۵. مکتب فلسفی - کلامی خواجه نصیرالدین طوسی
۶. تفکر عرفان سید حیدر آملی و ابن ابی جمهور
۷. تشیع از عصر صفوی تا عصر حاضر (اخباری گری، حکمت متعالیه، مکتب تفکیک و....)
۸. بررسی عقاید اختصاصی امامیه از قبیل رجعت، بداء، علم غیب ائمه، ولایت تکوینی و ..
۹. جغرافیای تشیع در گذشته و حال

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. سیر تطور علم کلام شیعی، محمدصفر جبرئلی.
۲. تاریخ علم کلام، رسول رضوی
۳. تاریخ تفکر امامیه، مهدی فرمانیان و مصطفی صادقی.
۴. تاریخ فلسفه اسلامی، میان محمد شریف.

عنوان درس به فارسی: آشنایی با ادیان

نوع درس و واحد		An Introduction to Religions	عنوان درس به انگلیسی:
■ نظری	■ جبرانی		دروس پیش نیاز:
			دروس هم نیاز:
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

بررسی و شناخت اجمالی تاریخ و عقاید ادیان ابتدایی، شرقی و ادیان ابراهیمی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف) کلیات	۶. یهود
ب) ادیان ابتدایی	۷. مسیحیت
ج) ادیان باستانی	ه) مباحث ادیان زنده
د) معرفی ادیان زنده	۱. سمبل‌های آیین
۱. هندوئیسم	۲. وسعت جغرافیایی و جمعیت پیروان آیین
۲. جین	۳. متون مقدس آیین
۳. بودا	۴. اماکن مقدس آیین
۴. سیک	۵. مهم‌ترین مناسک آیین
۵. زرتشت	

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تاریخ جامع ادیان، جان. بی. ناس.
۲. آشنایی با ادیان بزرگ، جین توفیقی.
۳. تاریخ تمدن (هند و همسایگان چین و ژاپن)، ویل دورانت.

29. *The Encyclopedia of Religion*, Mircea Eliade.

30. *Encyclopedia of Religion and Ethics*, ed. by James Hastings.

عنوان درس به فارسی: زبان عربی تخصصی		عنوان درس به انگلیسی: Specialized Arabic	
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:	
■ نظری	■ جبرانی	دروس هم نیاز:	
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت نثر متون تاریخی، فلسفی، فقهی و کلامی نوشته شده با نثر عربی جدید و قدیم

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

برگزیده‌ای از متون تاریخی، فلسفی، فقهی و کلامی نویسندگان جدید جهان عرب و متون مذاهب اسلامی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. نهج البلاغه.

۲. مقالات الاسلامیین، ابوالحسن اشعری.

۳. نقد الخطاب الدینی، نصر حامد ابوزید.

۴. الملل والنحل، شهرستانی.

۵. النص، الحقیقه، السلطه، علی الحرب.

عنوان درس به فارسی: مقدماتی در اصول فقه مقارن	
عنوان درس به انگلیسی:	Principles of comparative jurisprudence 1
نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:	■ جبرانی ■ نظری
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد:	۲
تعداد ساعت:	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

آشنایی با تاریخچه علم اصول و مناهج آن در میان مذاهب فقهی.

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. تعریف فقه و اصول فقه
۲. تاریخ پیدایش علم اصول و تطور آن
۳. نخستین منابع علم اصول نزد شیعه و مذاهب اهل سنت
۴. تاریخ پیدایش و تطور مکاتب اصولی (مکتب متکلمین، مکتب فقها، مکتب جمع)
۵. شاخصه‌های هر یک از مکاتب اصولی
۶. ساختارشناسی علم اصول نزد شیعه و اهل سنت
۷. مناهج اصولی مذاهب
۸. مهم ترین آثار نوشته شده در این زمینه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. علم الاصول تاریخاً و تطوراً، علی قائینی نائینی.
۲. درسه تاریخیه الفقه و اصوله، مصطفی سعید الحسن.
۳. تاریخ حصر اجتهاد، شیخ آقابزرگ تهرانی.
۴. ادوار اجتهاد، محمد ابراهیم جناتی.
۵. الاجتهاد والتجدید، محمد مهدی شمس‌الدین.

عنوان درس به فارسی: فقه امامیه		
عنوان درس به انگلیسی: Jurisprudence of Imamiyyah	نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:	تخصصی ■	نظری ■
دروس هم نیاز:		
تعداد واحد:	۲	
تعداد ساعت:	۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:
 شناخت چگونگی شکل گیری فقه امامیه و تطورات تاریخی آن و شناخت بزرگان آن و مهم ترین منابع فقه امامیه و ویژگی های فقه امامیه و مکاتب آن

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. فقه امامیه در دوران امامان معصوم
۲. مکتب قم و بغداد
۳. مهم ترین منابع فقه شیعه
۴. مبانی کلامی اختصاصی در فقه شیعه
۵. مهم ترین فقیهان دوره حضور
۶. ساختارهای متفاوت در فقه شیعه
۷. ویژگی های فقه امامیه
۸. جایگاه قرآن و سنت و عقل در فقه شیعه
۹. فقه عقل گرا و فقه حدیث گرا
۱۰. فقه دوره صفویه
۱۱. فقه مکتب اخباری گری
۱۲. مکتب وحید بهبهانی و نوزایی اصول
۱۳. فقه در عصر حاضر

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. درآمدی بر مکتب شناسی فقهی، سعید ضیایی فر.
۲. مقدمه ای بر فقه شیعه، سید حسین مدرسی طباطبایی.
۳. تاریخ فقه و فقها، ابوالقاسم گر جی.
۴. اجتهاد در عصر ائمه معصومین، محمدرضا جواهری.
۵. فقه و عقل، علی دوست.

اصول فقه مقارن		عنوان درس به فارسی:
Principles of comparative jurisprudence		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	دارد	دروس پیش نیاز:
تخصصی ■		دروس هم نیاز:
نظری ■		تعداد واحد:
		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت ادله استنباط و روش های اجتهاد مذاهب اسلامی

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. منابع اجتهاد (کتاب، سنت، اجماع، عرف و عادت، عقل، قیاس، استحسان، قول صحابی، استصلاح، سد و فتح ذرائع، مقاصد الشریعه)

۲. مباحث دلیل لفظی (اقسام دلیل لفظی و انحاء دلالت {نص، ظاهر، مجمل، مفسر، محکم، خفی، متشابه، منطوق و مفهوم، دلالت التنبیه والاشاره و...})

۴. مباحث دلیل عقلی (مستقلات و غیر مستقلات عقلیه، شروط تکلیف، نحوه تکلیف، متعلق تکلیف و...)

۵. مباحث تعارض ادله

۶. اجتهاد و تقلید و مراتب مجتهدین

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اصول الشاشی، شاشی.

۲. المستصفی، محمد غزالی.

۳. اصول الفقه، خلاف.

۴. معارج الاصول، محقق حلی.

۵. الاصول العامه للفقہ المقارن، محمدتقی حکیم.

عنوان درس به فارسی:		مبانی حدیث از دیدگاه مذاهب فقهی	
عنوان درس به انگلیسی:		Principles of Hadith from the Viewpoint of jurisprudential Denominations	
نوع درس و واحد			
تخصصی	نظری		
دروس پیش‌نیاز:			
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت مبانی اعتبار سنجی حدیث به لحاظ متون، اسانید، دلالت، مصادر و

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. سرگذشت حدیث در اسلام (مختصری از تاریخ حدیث، سیر نگارش مدونات حدیث فقهی و شکل‌گیری و گسترش دانش حدیث در مذاهب اسلامی)
۲. حدیث و سنت (مفهوم لغوی و اصطلاحی، مترادفات حدیث، رابطه سنت و حدیث، بررسی مصادیق سنت در میان مذاهب اسلامی، سنت نبوی، سنت اهل بیت، سنت صحابی)
۳. گستره سنت و نحله‌های فکری پیرامون آن در میان مذاهب اسلامی (تعیین محدوده سنت، نگاه حداقلی به سنت {آخرت و معنویت}، نگاه حداکثری به سنت {ما من شیء الا وله کتاب أو سنه})
۴. طرق دستیابی به سنت (حدیث، سیره، اجماع و...)
۵. جایگاه حدیث و سنت در بحث فقهی (حجیت و اعتبار سنت و ملاک‌های اعتبار سنجی و کارکرد حدیث نزد مذاهب فقهی، ادله مثبت اعتبار سنت در کنار قرآن به عنوان دومین مصدر تشریح، اعتبار حدیث فقهی، تعامل حدیثی میان مذاهب فقهی در اسلام، اشتراک متنی حدیثی، نقل به معنا، جبران ضعف مبتنی بر عمل فقها)
۶. شبهه قرآنیون و رویکرد قرآن‌کفایتی
۷. نحله‌های فقهی شکل گرفته نسبت به رویکرد حدیثی فقیهان مسلمان (اخباریه، حشویه، سلفیه، ظاهریه و...)
۸. ویژگی‌های حدیثی مذاهب اسلامی (آداب نقل حدیث نزد هر مذهب، سبک متون حدیثی مذاهب، ملاکهای قبول و نپذیرش حدیث نزد مذاهب)

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تاریخ حدیث شیعه، سید محمد کاظم طباطبایی
۲. مبانی شناخت حدیث، سید محمد کاظم طباطبایی
۳. الاصول العامه للفقهاء المقارن، سید محمد تقی حکیم
۴. دراسات فی الحدیث و المحدثین، هاشم معروف الحسینی
۵. تدریب الراوی فی شرح تقریب النواوی، جلال الدین سیوطی

عنوان درس به فارسی: قواعد فقهی مقارن			
عنوان درس به انگلیسی: Comparative jurisprudential rules		نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:		تخصصی ■ نظری ■	
دروس هم نیاز:		دارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت مهم ترین قواعد کلی فقهی و بررسی مقایسه ای این قواعد در مذاهب گوناگون و نقد و بررسی قواعد در مذاهب گوناگون و نقد و بررسی قواعد فقهی مذاهب

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. تعریف قاعده فقهی و انواع و اقسام آن و فرق آن با قاعده اصولی و ضابطه فقهی
۲. تاریخچه پیدایش و تطور این علم و معرفی مهم ترین کتاب ها در این زمینه در شیعه و سنی
۳. نقش قواعد فقهی در طریق استنباط
۴. تفاوت قاعده فقهی با قاعده اصولی
۵. بررسی قاعده الامور بمقاصدها در مذاهب گوناگون
۶. بررسی قاعده الیقین لایزول بالشک در مذاهب گوناگون
۷. بررسی قاعده المشقه تجلب التیسیر در مذاهب گوناگون
۸. بررسی قواعد الضرر یزال؛ العاده محکمه؛ اصالة الاباحه؛ اصالة الطهاره؛ سوق، الزام؛ لاتعاد؛ فراغ و تجاوز؛ قرعه فراش؛ سلطنت بنا بر اکثر؛ عدل و انصاف؛ نفی سبیل در مذاهب اسلامی
۹. بررسی قواعد حقوق مدنی: قاعده لاضرر و لاضرار؛ قاعده اعراض؛ قاعده ضمان ید؛ قاعده ضمان مقبوض به عقد فاسد؛ قاعده اتلاف و تسبیب؛ قاعده غرور؛ قاعده اقدام در مذاهب مختلف
۱۰. بررسی قواعد جزایی: قاعده دفاع مشروع (اعتداء)؛ قاعده درء؛ عاقله؛ قاعده جب؛ قاعده اقرار؛ قاعده اضطرار؛ قاعده اکراه؛ قاعده توبه در فقه شیعه و سنی
۱۱. بررسی قاعده الاجتهاد لاینقض بالاجتهاد
۱۲. بررسی قواعد: الخراج بالضمنان؛ الولاية الخاصة اقوی من الولاية العامة؛ تصرف الامام منوط بالمصلحه؛ الرخص لاتتناط بالشک؛ ما ثبت بالشرع مقدم علی ما ثبت بالشرط؛ یفتقر فی الوسائل ما لایفتقر فی المقاصد؛ الواجب لا یتروک إلا لواجب؛ لا عذر بالظن البین خطاؤه؛ اذا اجتمع الحلال والحرام؛ اذا اجتمع امران من جنس واحد؛ ما حرم اخذه حرم عطاؤه؛ لاینسب الی ساکت قول و ...

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
آزمون پایان نیم‌سال

۴۰ درصد

۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تمهید القواعد، شهید ثانی.
۲. ضد القواعد الفقهیه، فاضل مقداد.
۳. القواعد الفقهیه، فاضل لنکرانی.
۴. القواعد الفقهیه، مکارم شیرازی.
۵. تحریر المجله، کاشف الغطاء.

عنوان درس به فارسی: فقه زیدی و اباضی		عنوان درس به انگلیسی: Zeydi and Abazi jurisprudence	
نوع درس و واحد		تخصصی ■ نظری ■	
دروس پیش‌نیاز:			
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت چگونگی شکل‌گیری فقه زیدیه و اباضی، تطورات تاریخی، شناخت بزرگان و مهم‌ترین منابع و ویژگی‌های فقهی و مکاتب آنها.

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف) فقه زیدیه	۲. فقه جابر بن زید و ارتباط آن با اباضیه
۱. تاریخ پیدایش فقه زیدیه	۳. ابو عبیده مسلم بن ابی کریمه
۲. زیدیه و حنفیه (تأثیرپذیری زیدیه از حنفیان)	۴. ربیع بن حبیب و جایگاه آن در فقه اباضی
۳. فقه هادوی و ناصری	۵. ادله اربعه در نگاه اباضیان
۴. قواعد فقهی در نزد زیدیان	۶. قیاس، استحسان و مصالح مرسله در اصول فقه اباضیه
۴. مباحث فقهی نزد زیدیان (طهارات، صلاه، زکات، صوم، معاملات و...)	۷. مهم‌ترین آثار مکتوب اباضیه در فقه
۵. مباحث اصول فقهی نزد زیدیان (ادله لفظی، دلیل عقلی، اجماع و قیاس و منابع تبعی دیگر)	۸. مهم‌ترین کتب اصول فقه اباضیه
۶. احکام اختصاصی در فقه زیدیه نسبت به فقه سایر مذاهب	۹. تأثیرگذارترین فقیهان مکتب اباضی
ب) اباضیه	۱۰. اباضیه و حنفیان
۱. تاریخ پیدایش اباضیه	۱۱. قواعد فقهی اباضیان (ان الامور بمقاصدها، المشقه تجلب التیسیر، العاده محکمه، الضرر یزال و...)
	۱۲. اباضیه و وهابیت

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. کتاب الازهار فی فقه الائمه الاطهار، ابن مرتضی احمد بن یحیی.
۲. الانتصار علی علماء الامصار، یحیی بن حمزه.
۳. التجرید فی فقه الامامین قاسم بن ابراهیم و یحیی بن حسین، احمد بن حسین هارونی.
۴. صفوه الاختیار فی اصول الفقه، عبدالله بن حمزه بن سلیمان.
۵. دراسات فی الاباضیه، عمرو نامی

عنوان درس به فارسی: فقه حنفی	
عنوان درس به انگلیسی: Hanfi jurisprudence	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	تخصصی ■ نظری ■
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت و بررسی مکتب فقهی حنفی و بررسی تحولات تاریخی آن، نقد و بررسی صوری و محتوایی مهم ترین منابع فقهی مذهب حنفی و بررسی و تحلیل شخصیت و اندیشه های فقهی فقهای تأثیر گذار در پیدایش و تحول مذهب حنفی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. زندگینامه ابوحنیفه
۲. نظریات فقهی ویژه او
۳. ویژگی های مذهب حنفی
۴. تحولات مذهب حنفی پس از ابوحنیفه
۵. اسباب انتشار مذهب حنفی
۶. روابط متقابل ابوحنیفه با فقهای معاصر خویش
۷. رابطه ابوحنیفه با ائمه اطهار (ع) و شاگردان ایشان
۸. ادوار فقه حنفی
۹. بررسی احوال بزرگان از فقهای حنفی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. حاشیه رد المحتار، ابن عابدین
۲. الخیرات الحسان فی مناقب ابوحنیفه، ابن حجر مکی.
۳. مناقب ابوحنیفه، کردری.
۴. ابوحنیفه حیات و عصره، محمد ابوزهره.
۵. الجواهر المضية فی طبقات الحنفیه، عبدالقادر قرشی.

عنوان درس به فارسی:		فقه شافعی	
عنوان درس به انگلیسی:		Shafe'i jurisprudence	
دروس پیش نیاز:		تخصصی ■ نظری ■	
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت و بررسی مکتب فقهی شافعی و بررسی تحولات تاریخی آن، نقد و بررسی صوری و محتوایی مهم ترین منابع فقهی مذهب شافعی و بررسی و تحلیل شخصیت و اندیشه های فقهی فقهای تأثیرگذار در پیدایش و تحول مذهب شافعی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. زندگینامه شافعی
۲. مذهب قدیم و جدید شافعی
۳. نظریات فقهی ویژه او
۴. ویژگی های مذهب شافعی
۵. تحولات مذهب شافعی
۶. اسباب انتشار مذهب شافعی
۷. روابط متقابل شافعی با فقهای معاصر خویش
۹. رابطه شافعی با ائمه اطهار (ع) و شاگردان آنان
۱۰. ادوار فقه شافعی
۱۱. بررسی احوال بزرگان از فقهای شافعی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. طبقات الشافعیه الکبری، ابن سبکی.
۲. المذاهب الاربعه، مصطفی الشکعه.
۳. شافعی حیات و عصره، محمد ابوزهره.
۴. نظرة تاریخی فی حدوث المذاهب الفقهیه الاربعه، احمد تیمور پاشا

عنوان درس به فارسی:		فقه حنبلی	
عنوان درس به انگلیسی:		Hanbalite jurisprudence	
دروس پیش نیاز:		تخصصی ■ نظری ■	
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت چگونگی شکل گیری و پیدایش فقه حنبلی و سیر تطور تاریخی آن و شناخت مهم ترین آثار این فقه و تأثیر گذارترین فقیهان در این مکتب

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. زندگانی و آثار احمد بن حنبل
۲. احمد بن حنبل و سلف خود
۳. فقاهت احمد بن حنبل و نقد برخی از اعلام
۴. روش اجتهادی احمد
۵. ابوبکر احمد بن خلال و تأثیر آن بر فقه احمد بن حنبل
۶. ابن تیمیه و ابن قیم و نقش آنها در فقه حنابله
۷. مهم ترین آثار فقه حنابله
۸. حنابله و اصحاب حدیث
۹. حنابله در جهان امروز

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. نظرة تاريخية في حدود المذاهب الفقهية الاربعة، احمد تیمور پاشا
۲. امام صادق (ع) و مذاهب اهل سنت، اسد حیدر
۳. احمد بن حنبل، ابوزهره.
۴. السحب الوابله علی ضرائح الحنابله، محمد بن عبدالله بن حمید النجدی
۵. طبقات الحنابله، ابویعلی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ مذاهب فقهی	
عنوان درس به انگلیسی:		History of jurisprudential denominations	
نوع درس و واحد			
تخصصی	نظری		
دروس پیش‌نیاز:			
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

آشنایی با تاریخ پیدایش و تطورات مذاهب فقهی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. شیوه‌های ادوارنگاری فقه، تفاوت‌های اصلی ادوار فقه در شیعه با اهل سنت
۳. تاریخ تشریح اسلام، تشریح در عصر پیامبر(ص)، صحابه، تابعین و اهل بیت(ع)، تشریح در اوائل قرن دوم تا نیمه قرن چهارم
۴. تحول فقه: فقه در عصر پیامبر، صحابه، تابعین، فقه اهل بیت(ع)
۵. بررسی علل و زمینه پیدایش مذاهب، تاریخ حصر مذاهب و علل و آثار آن
۶. آشنایی با مذاهب فقهی (شیعه، حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی) و نگاهی گذرا به مذهب زیدی و اباضی
۷. فقه در عصر تقلید، فقه در عصر جدید
۸. مسئله تبعیض در تقلید مذاهب نزد اهل سنت (مسئله انتقال از مذهبی به مذاهب دیگر)
۹. تدوین فقه و ظهور مکاتب فقهی: امامیه، زیدیه، اسماعیلیه، شافعیه، حنبلیه، حنفیه، مالکیه، ظاهریه، اباضیه و کرامیه
۱۰. طبقات فقها، اجتهاد و منابع استنباط در هر یک از مکاتب فقهی
۱۱. تاریخ تقنین فقه

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مدخل علم فقه، رضا اسلامی.
۲. تاریخ الفقه الشیعی، محمد مهدی آصفی.
۳. تاریخ التشریح الاسلامی، محمد خضری بک.
۴. ادوار فقه، محمود شهابی.
۵. تاریخ الفقه الاسلامی، محمد یوسف موسی.

عنوان درس به فارسی: فقه مقارن ۱	
عنوان درس به انگلیسی: comparative jurisprudence 1	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	تخصصی ■ نظری ■
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

آشنایی با فقه مقارن و مسائل فقهی مذاهب مختلف در باب عبادات و احوال شخصیه

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف) مباحث مقدماتی:

۱. تعریف و موضوع فقه مقارن

۲. فواید فقه مقارن

۳. تاریخچه فقه مقارن

۴. روش شناسی فقه مقارن

۵. منشأ اختلافات فقهی

ب) بررسی مسائل فقهی به صورت استدلالی در ابواب

۱. طهارت، نجاست

۲. وضو، تیمم، غسل

۳. صلاة، الاذان والاقامه، ارسال و تکفیر، آمین، فیما یصح

السجود علیه، اقتدای پیروان مذاهب به یکدیگر، جمع بین صلاتین

۴. خمس، ما یجب فیہ الخمس

۵. طواف النساء

۶. نکاح، عقد و طلاق (عقد و طلاق المکره والهازل،

الاشهاد فی الطلاق، الطلاق الثلاث فی مجلس واحد، الحلف بالطلاق)، نکاح المتعه

۷. التعصیب، العول، ارث المرأه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. الخلاف، شیخ طوسی.

۲. الاعتصام، جعفر سبحانی.

۳. الانصاف، جعفر سبحانی.

۴. دروس فی الفقه المقارن، محمدابراهیم جناتی.

۵. تذکره الفقهاء، علامه حلی.

فلسفه فقه		عنوان درس به فارسی:
Philosophy of jurisprudence		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	اختیاری ■ نظری ■	دروس پیش نیاز:
		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

آشنایی با مبانی، روش ها، کارکردها و قلمرو علم فقه و دیگر مباحثی که نگاه کلان و بیرونی به علم فقه محسوب می شود و در تبیین جایگاه و کارایی علم فقه موثر است.

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. معنا و مفهوم فلسفه علم فقه، فوائد فلسفه علم فقه
۲. روش تحقیق در اهداف و آیات فقهی
۳. رابطه فلسفه فقه و فلسفه حقوق
۴. تفکیک غرض و غایت در احکام فقهی
۵. ثبات و تغییر در شریعت و ضوابط شناسایی آن
۶. قلمرو فقه، موضوع علم فقه
۷. تعامل فقه با علوم دیگر
۸. اقسام گزاره های فقهی
۹. جایگاه فقه در منظومه علوم دینی و علوم بشری
۱۰. روش اثبات گزاره های فقهی
۱۱. ویژگی های فیلسوف فقه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. گفتگوهای فلسفه فقه، جمعی از اندیشمندان.
۲. فلسفه فقه، به کوشش سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی.
۳. فقه و زمان، سعید رحیمیان.
۴. فلسفه فقه (مجموعه مقالات)، به کوشش حسینعلی بای

عنوان درس به فارسی: آیات الاحکام		عنوان درس به انگلیسی: Verses of Regulations	
نوع درس و واحد	اختیاری ■	نظری ■	
دروس پیش‌نیاز:			
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت و بررسی آیات الاحکام قرآن و بررسی کیفیت استنباط احکام فقهی از قرآن در مذاهب گوناگون.

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. تعریف آیات الاحکام و اقسام و انواع آن
۲. ویژگی‌های کلی آیات الاحکام
۳. تعداد و نحوه پردازش آیات الاحکام در قرآن
۴. اصول و ضوابط حاکم بر فهم معانی آیات الاحکام
۵. عوامل اختلاف فهم در آیات الاحکام
۶. بررسی مهم‌ترین منابع در مذاهب فقهی
۷. روش‌شناسی و آسیب‌شناسی آثار مرتبط با آیات الاحکام
۸. بررسی آیات قرآن مربوط به عبادت (نماز، روزه، حج، زکات، خمس و...)
۹. بررسی آیات مربوط به معاملات (مکاسب، بیع، دین، رهن، ضمان، صلح، اجاره، وکالت، شرکت، مضاربه، عاریه، سبق و رمایه، لقطه، غصب، اقرار و...)
۱۰. بررسی آیات مربوط به حدود و قصاص (دیه، قتل، تعزیرات و...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. کنز العرفان فی فقه القرآن، فاضل مقداد.

۲. مسالک الافهام، جواد کاظمی.

۳. احکام القرآن، جصاص.

۴. احکام القرآن، ابن عربی.

۵. آیات الاحکام، مدیر شانه‌چی.

عنوان درس به فارسی: فقه مالکی	
عنوان درس به انگلیسی: Malikiyyah Jurisprudence	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	اختیاری ■ نظری ■
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت چگونگی شکل گیری فقه مالکیه و تطورات تاریخی آن و شناخت مهم ترین فقیهان این مکتب و آثار برجسته مالکیان در فقه مالکی..

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. زندگی و آثار مالک بن انس	۷. مهم ترین آثار فقه مالکی
۲. منهج مالک در الموطأ	۸. تأثیر گذارترین فقیهان مالکی مذهب
۳. اصول اجتهادی مالک	۹. علل گسترش مالکیان در شمال آفریقا
۴. دیدگاه وی در باب قیاس و اجماع و مصالح مرسله	۱۰. مالکیان و اصحاب حدیث
۵. نقش ابن قاسم در ترویج فقه مالکی در شمال آفریقا	۱۱. مالکیان و وهابیت
۶. نقش محمد بن سحنون در ترویج فقه مالکی	۱۲. مالکیان در عصر حاضر

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- الموطأ، مالک بن انس.
- المدونه، ابو عبدالرحمن بن قاسم و محمد بن سحنون.
- مالک بن انس، محمد ابوزهره.
- جمهره تراجم الفقهاء المالکيه، قاسم سعد علی.
- طبقات المالکيه، محمد مغلوب.

هدف کلی:

عنوان درس به فارسی:		فقه مقارن ۲	
عنوان درس به انگلیسی:		comparative jurisprudence 2	
دروس پیش نیاز:		دارد	
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
نوع درس و واحد			
نظری	اختیاری		

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

آشنایی با مسائل مستحدثه از دیدگاه مذاهب فقهی

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. بررسی دیدگاه‌های فرقه‌های فقهی در باب بیمه
۲. آرای مذاهب فقهی در مسائل مستحدثه پزشکی
۳. شبیه‌سازی انسان از دیدگاه فرقه‌های شیعه و سنی
۴. بانک‌ها، ربا و سود پول
۵. پول الکترونیکی، خریدهای مجازی
۶. حقوق زن، مسئله ارث و حجاب، ورزش زنان
۷. ارتداد و تکفیر
۸. حکم طهارت کافر، معامله با کفار، ذبیح اهل کتاب
۹. ازدواج با غیر مسلمانان
۱۰. فعالیت‌های اقتصادی مجازی
۱۱. مجسمه‌سازی
۱۲. مسئله بلوغ

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ربا، بانک، بیمه، استاد مطهری.
۲. فقه و زمان، ابراهیم جناتی.

۳. شبیه‌سازی، سیدحسن اسلامی.

۴. مجموعه فتاوی مجمع الفقه الاسلامی.

۵. طهارت و نجاست اهل کتاب، محمدحسن زمانی.

عنوان درس به فارسی: بررسی کلیات علم رجال		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		General conceptions of Biographical evaluation
اختیاری ■	نظری ■	دروس پیش نیاز:
		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

آشنایی با مبادی نظری دانش رجال.

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. کلیات علم رجال: تعریف، بیان موضوع، مسائل و هدف
۲. جایگاه علم رجال در علوم حدیث (از دیدگاه شیعه و سنی)
۳. ارتباط علم رجال و دانشهای دیگر (علم الحدیث، فقه، کلام، علوم قرآنی، تاریخ و تراجم)
۴. نیاز به علم رجال (بررسی ادله مثبتین و منکرین و مبانی حجیت)
۵. تاریخچه پیدایش علم رجال (در شیعه تا قبل از رجال برقی (قرن ۳) و در اهل سنت تا قرن ۳)
۶. شیوه‌های احراز صدور حدیث نزد قدما و متأخرین
۷. شرایط کلی راوی (عدالت، ضبط)

۸. شیوه‌های احراز شرایط راوی، شیوه‌های جرح و تعدیل راویان

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اصول علم الرجال. الفضلی عبدالهادی
۲. کلیات فی علم الرجال. سبحانی جعفر
۳. الفوائد الرجالیة من تنقیح المقال. مامقانی عبدالله
۴. مبانی حجیت آرای رجالی. سیف الله صرامی
۵. معجم رجال الحدیث، سیدابوالقاسم خویی

